

Nieuwsbrief Monitoring en Evaluatie van het Adolescentenstrafrecht

Februari 2020
Nr. 4

Introductie

Het afgelopen jaar markeerde het vijfjarig bestaan van het Adolescentenstrafrecht in Nederland. In die vijf jaar is veel gebeurd, ook rondom het onderzoeksprogramma Monitoring en Evaluatie van het Adolescentenstrafrecht. Het komende jaar worden de laatste projecten uit het onderzoeksprogramma afgerond met als laatste het overkoepelende rapport waarin alle informatie samenkomt én wordt aangevuld met recente gegevens. De oplettende volger zal het wellicht zijn opgevallen, want dit is een jaar later dan oorspronkelijk gepland. Ten grondslag aan de beslissing om de oplevering een jaar te verplaatsen ligt de effectstudie. Door een jaar langer te wachten, kan een beter en completer beeld worden gegeven van de gevolgen van de toepassing van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen. In de tussentijd hebben we echter niet stilgezeten. We zullen jullie in deze nieuwsbrief op de hoogte brengen van de stand van zaken rondom de verschillende deelprojecten van het onderzoeksprogramma. Zo is sinds de vorige nieuwsbrief het rapport rondom de internationale vergelijking gepubliceerd. Verder zijn er ontwikkelingen met betrekking tot de effectstudie en het overkoepelende rapport.

Onderzoeksrapport

De aparte bejegening van jongvolwassen daders in het (jeugd)strafrecht. Een internationale vergelijking.

Om inzicht te krijgen in de aparte bejegening van jongvolwassen daders in het (jeugd)strafrecht is een internationaal vergelijkend onderzoek uitgevoerd. Hieruit bleek dat een aparte bejegening van jongvolwassenen in het strafrecht niet uniek is. In meerdere landen komen jongvolwassenen in aanmerking voor een aparte strafrechtelijke bejegening. Daarbij gaat het om zowel materiële aspecten, zoals een aparte plaatsing, strafvermindering, of aparte sancties, als procedurele aspecten van het strafrecht. Er zijn verschillen in de kenmerken van de jongvolwassenen die in aanmerking komen voor een aparte bejegening. Allereerst zijn er verschillen in de leeftijd van de doelgroep, variërend van minimaal 16 jaar (bijv. Portugal) tot uiterlijk 25 jaar (bijv. Malta). Daarnaast zijn er verschillen doordat landen andere voorwaarden stellen aan de aparte bejegening. In sommige landen komen alle jongvolwassenen voor een aparte bejegening in aanmerking, terwijl in andere landen specifieke juridische condities gelden, zoals de ontwikkeling van een jongvolwassene, de persoon van de dader en/of de omstandigheid van het feit. In het onderzoek is vervolgens de Nederlandse situatie uitgebreid vergeleken met Duitsland en Oostenrijk – waarin de situatie enigszins vergelijkbaar lijkt met Nederland – en met Zweden en Portugal – waar het strafrechtstelsel voor bejegening van jongvolwassenen

Contact:
asr@wodc.nl

ASR op internet:
[WODC](#)
[Rijksoverheid](#)

anders is ingericht. De in het onderzoek gevonden verschillen en overeenkomsten met andere Europese landen kunnen aanknopingspunten bieden voor het beleid in Nederland.

U vindt het hele rapport hier:

[Zeijlmans, K., Sipma, T., & Van der Laan, A. M. \(2019\). De aparte bejegening van jongvolwassen daders in het \(jeugd\)strafrecht. Een internationale vergelijking. Den Haag: WODC.](#)

Stand van zaken Effectmeting toepassing artikel 77c Sr.

De achterliggende gedachte voor de toepassing van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen is dat de pedagogische insteek van jeugdsancties beter aansluit bij de ontwikkelingsfase van sommige jongvolwassenen in vergelijking met volwassen sancties. De veronderstelling is dan ook dat de sancties die vanuit het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen kunnen worden toegepast, effectiever zijn voor de vermindering van recidive dan de sancties uit het volwassenenstrafrecht. Het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht is erop gericht om de ontwikkeling van adolescenten te stimuleren, hen te resocialiseren en recidive te voorkomen. Indicatoren die kunnen wijzen op een succesvolle resocialisatie zijn bijvoorbeeld het volgen van onderwijs, het hebben van geschikte huisvesting of het hebben van een baan. In dit onderzoek wordt daarom ook onderzocht in hoeverre er een relatie is tussen de toepassing van het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen en een positieve verandering in het volgen van onderwijs, het hebben van huisvesting en werk. In de effectmeting wordt een quasi-experimenteel onderzoek uitgevoerd waarin de resocialisatie uitkomsten en recidive van jongvolwassenen die een jeugdstrafrechtsanctie hebben gekregen, worden vergeleken met een gematchte controlegroep van jongvolwassenen die een volwassenensanctie hebben gekregen. Afgelopen jaar is een goede start gemaakt met het onderzoek, al bleek de benodigde data voor het bepalen van de recidive van jongvolwassenen nog niet van alle strafzaken beschikbaar te zijn. Dit heeft te maken met de doorlooptijd van strafzaken in het algemeen. Om die reden is ervoor gekozen om de effectmeting later uit te voeren. Naar verwachting zal het rapport van het effectonderzoek in de zomer van 2020 gereed zijn.

Stand van zaken Overkoepelend evaluatie rapport

De onderzoeksrapporten leveren ieder individueel informatie op over de werking van het adolescentenstrafrecht. Het doel van een overkoepelende evaluatie is een integraal overzicht te bieden van de werking van het adolescentenstrafrecht bij jongvolwassenen en de toepassing daarvan in de praktijk. Voor dit rapport worden in het komend jaar gegevens geüpdatet en aanvullende informatie verzameld. Zo zullen dossiers van rechtelijke uitspraken rond het adolescentenstrafrecht uit 2019 worden bestudeerd om zicht te krijgen op de huidige toepassing van het ASR en zullen focusgroepen worden georganiseerd om de werking van het ASR in de huidige praktijk beter in beeld te krijgen.

Aan het woord: Maaike Kempes, hoofd Wetenschap & Opleidingen bij het NIFP over de resultaten van een onderzoek naar LVB en advisering van het ASR

Bij de toepassing van het ASR zijn diverse partijen in de strafrechtketen betrokken. In de adviesfase gaat het om de reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming en het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP). Bij zaken waarbij het om zwaardere misdrijven gaat wordt geadviseerd door een psycholoog of psychiater van het NIFP middels een pro Justitia rapportage. Omdat de rapporten pro Justitia een uitgebreid psychologisch en psychiatrisch onderzoek van de verdachte beschrijven is dit een belangrijke bron om te onderzoeken welke kenmerken nu werkelijk leiden tot advies JSR of VSR. Een van de kenmerken die door de wetgever is genoemd voor advisering van het jeugdstrafrecht is een licht verstandelijke beperking. In de DSM-IV-TR werd een licht verstandelijke beperking omschreven als een intelligentiequotiënt (IQ) tussen de 50 en 70 met beperkte adaptieve vaardigheden. Daarmee werd de aandacht vooral gevestigd op het IQ. Dit lijkt ook voor ketenpartners een makkelijk criterium om een eerste scheiding te maken welke jongvolwassenen mogelijk voor berechting onder JSR in aanmerking zouden kunnen komen. In de nieuwe DSM 5 is de definitie van een licht verstandelijke beperking echter aangepast en wordt de zwaarte verlegd van cognitieve capaciteiten naar beperkte adaptieve vaardigheden en ondersteuningsbehoefte. Voor het ASR is dit van belang omdat IQ op zichzelf niet goed te beïnvloeden is, maar adaptieve vaardigheden wel.

Om te onderzoeken hoe dit in praktijk verloopt is in pro Justitia rapportages onderzocht hoe er binnen het nieuw ingevoerde adolescentenstrafrecht wordt geadviseerd door psychologen en psychiaters over jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB). Aan de hand van de codering van 192 pro Justitia rapportages is onderzocht of een LVB, IQ en adaptieve vaardigheden (te weten jonger overkomen in contact en beïnvloedbaarheid) samenhangen met strafrechtadvies. Het blijkt dat jongeren met een lager IQ inderdaad vaker het jeugdstrafrecht dan het volwassenstrafrecht geadviseerd krijgen. Ook blijkt dat jongeren met een laag IQ alleen het jeugdstrafrecht geadviseerd krijgen als er ook beperkte adaptieve vaardigheden geconstateerd werden. Deze bevindingen tonen aan dat rapporteurs, in lijn met de voortschrijdende inzichten over LVB, adaptieve vaardigheden zien als indicatie voor het JSR en niet IQ. Licht verstandelijke beperking lijkt daarmee een valide indicatie voor het adviseren van JSR, waarbij de kanttekening moet worden geplaatst dat men zich dan niet richt op het IQ, maar vooral op de beperkingen in adaptieve vaardigheden als beïnvloedbaarheid en jong overkomen in contact.

Betrokken medewerkers:

dr. André v.d. Laan
Lise Prop, MSc. MA.
dr. Kirti Zeijlmans
dr. Rik Beerthuizen

Let op, het e-mailadres van het onderzoeksprogramma is veranderd naar asr@wodc.nl. Aan- en afmelden voor deze nieuwsbrief kan door een e-mail te sturen naar dit adres.

